

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

የጊዜ ሰሌዳ

Ամսից 25-ը շրջանի բաժնորդագրին է 20 Ֆրանգ. Թիւրքիայի և
Գարսիաստանի համար 10 Ֆրանգ, ԿԱՆԽԻԿ, Կարսիլի է նաև բաժ-
նորդագրուել ժանի ամսի համարոր ուղղութի, ամէն մէկ ամսականը
2 Ֆր. (Թիւրքիայի և Գարսիաստանի համար 1 Ֆր.) Եւ շուշուկի: Նամակ
և ծարր պէտք է գրելի այս հասցէին: M. PORTOUKALIAN

Directeur du journal *Arménia*
MARSEILLE (France)

ԻՆՏԵՐՆԱԼ

ፆኩኩ 21

1910 JULY 26 TUE.

(L. S. Uppm 13)

9080066

[illegible]

Les annonces, en français et en arménien, sont reçues au bureau de la
Rédaction : Place Alexandre-Labadie, 17.

ԲԱՅՈՒԱԾ Է
ԲԱԺՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

“ԱՐՄԷՆԻԱ,,Ի

Ի Ե ՏԱՐԵՇՐԶԱՆԻՆ
(1909 ՆՈՑԵՄԲԵՐ — 1910 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ)

Ամբողջ 25րդ տարեշրջանի բաժնորդագրին է 20 ֆրանգ (4 տոլար ամերիկեան կամ 7 րուբլ և 50 կպկ. ռուսական) ամէն տեղի համար, ի բաց աւելալ Թիւրքիան և Պարսկաստանը, որ կը զրկուի կէս բաժնորդագնով, այսինքն ամբողջ տարեշրջանին համար 10 ֆրանգ բաժնորդագնով: Կարելի է բաժնորդագրուիլ նաև քանի՛ ամսի համար որ ուզուի, ամսական 2 ֆրանգ (40 սէնդ = 75 կպկ.) հաշուելով, կամ 1 ֆրանգ Թիւրքիաի և Պարսկաստանի համար :

Յայտնի է արդեն թէ անոնք որ
(Արմէնիաի Օժանդակ) արձանագրը
ած են մեր հրատարակած Օժանդա-
կութեան Կանոնագրին համեմատ, ի-
տաւունք կունենան Արմէնիա ստա-
նալու, քանի՜ անձի համար որ ուզեն,
երեսնց ստացած լրագրի ծրարին մէջ
գրուելով և կէս բաժնորդագնով, այ-
լինքն ամբողջ շրջանին համար 10
ֆրանկով կամ ամսական 1 ֆրով
հարելի է նաև Օժանդակի նշանակած
աժնորդի հասցէին ուղղակի ղրկել
Թերթը, 12½ ֆր. (2½ տլր.) բաժ-
նորդագնով:

Ամերիկայի Միացեալ-Նահանգներ
Մէսէչուսէց Նահանգին մէջ ընկող-
նին դիւրութեան համար, կը նշանա-
նակենք «Արմէնիա Օթանդակ»ներէն
Տիար Մաղաք Պէրպէրեանի հասցէն,
որին կարելի է գիմել թէ՛ բաժնոր-
դագորութեւ և թէ՛ մեր հրատարա-
կած տետրակներ ու գիրքեր գիւրու-
թեամբ ստանալու համար Սհա այդ
հասցէն.

M. G. Berberian

M. G. Berberian

94, Front str.

WORCESTER Mass.

Նոյնպէս Նիւ Եորքի, Նիւ Ճէրզիի
նահանգներին մէջ և ատոնց ժողովոյ
տեղեր գտնուողները կրնան դիմել
«Արմէնիաի Օժանդակ»ներէն Տիար
Տիգրան Միգրադճեանին որի հասցէն է

Dikran Mizrakjian

121 P. O. Box

WEST HOBOKEN N. J.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Բարեփոխումներ Օսմանեան զինուորութեան մէջ. — Հայեր ի Թիւրքիա. — Հայեր ի Ռուսիա. — Յովը Կիլիկիայ մէջ. — Ատանաի աղետեայներին համար. — Առաջնորդական ընտրելիներ Ամերիկայի Հայերին համար. — Մահագոյծ Գ. Մեօրեմբեքեանի. — Թիւրքիահն լուրեր. — Պուլկար վեհապետներն ի Կ. Պօլս. — Սերայիաի բազաւորն ի Ռուսիա. — Պալքանեան դաշնակցութիւն. — Յուճաստան. — Կրէտէ. — Թէյի առեւտուրը. — Նոր հրատարակութիւններ. — Ծանօցումներ :

ԲԱՐԵՓՈՒՈՒՄՆԵՐ

ՕՍԽԱՆԵԱՆ ԶԻՆՈՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Հիմա որ Հայերն ալ մտած են օսմա-
նեան զինուորական ծառայութեան
մէջ, պէտք է աշխատիլ օսմանեան
զինուորի դրութեան մէջ բարեփո-
խումներ մտցունելու :

Ումէնքին յայտնի է որ թիւրք զինուորը թէեւ քաջ, ժուժկայ և իբրեւ պատերազմիկ պատիւ կը բերէ «Օսմանլը» անունին, բայց ամենախեղճ վիճակի մէջ կապրի և ատոր համար է որ մայրերը յաճախ արտասուքով ճանապարհ կը դնեն իրենց զաւա կ'ըրթալ դրօշակի տակ մոնելու համար և դասալիքներ շատ կը լինին, չնայելով որ օսմ. պետական պիւտոճէի ամենախոշոր մասը (գրէթէ 1/3ը) յատկացուած է զօրաբանակի պետքերին: Շատ անգամ կը տեսնուին, մանաւանդ գաւառներին մէջ կեդրոնի տեսութենէն հեռու տեղեր, պատրուած համադրեստով զօրքեր, գրէթէ թէ ոտաբորիկ, ցամաք սև հագով մը կէս կուշտ կէս անթլի ապրող: Փոքրիշատէ բարձր դիրք ունեցողները լաւ կապրին, բայց հասարակ զինուորի այդ խեղճ վիճակը պատիւ չբերեր թիւրքիսին, որ սակայն կը ծախսէ և առատօրէն կուտայ իր զօրքերի լաւ պահպանման համար: միայն թէ զեղծօւմներն արգիլող օրէնքներ կը պակսին, իսկ արդէն հաստատուած լաւ օրէնքների գործադրութեան վրայ ալ հսկողութիւններ կը պակսին:

Ես կը յիշեմ այստեղ մի դէպք որ
եր փոքր չափի մէջ կրնայ գաղափար

մը տալ կատարուած մեծամեծ զեղ-
ծումներէ մասին :

Վանի մէջ գտնուած ժամանակաշրջանի զինուորական հայ բժիշկ մը, իր պաշտօնի մէջ եռանդով և կանոնաւորապէս աշխատող, ենթարկուած էր սակայն իր գլխաւորներին կողմէն զրկուածներին և երկար ժամանակէ ի վեր անվըճար կը մնային իր ամսականները։ Վերջապէս յուսահատած դասախօս փախաւ Կովկաս։ Տարիի մը չափ յետոյ, գործով մը Վանէն մեկնելով Կ. Պօլիս գնացած ժամանակս տեսնուեցայ իրեն հետ Երևանի մէջ. գոհ էր հոն ունեցած իր վիճակէն և յանձնարարեց ինձ որ երթամ իր ընտանիք տեսնեմ Կ. Պօլիս մէջ (Կ. Պօլսեցի էր ինք), անոնց վիճակին մօտէն տեղեկանամ և խորհուրդ տամ տեղափոխուիլ Կովկաս իրեն մօտ։ Այդ զինուորական բժիշկ Վան զրկուած ժամանակաշրջանի իշխանութեան կողմէն կարգադրուած էր որ անոր ուղևոր (հաց, իւղ, բրինձ ևն.) կէսը Կ. Պօլիս իր ընտանիքի յանձնուի։ Տեղեկացայ որ բժշկին փախուստէն տարի մը յետոյ տակաւին կը շարունակուէր ուղևորել կէսը կանոնաւորապէս յանձնուիլ Կ. Պօլիս ընտանիքին. պատերազմական նախարարութիւնը տեղեկութիւն չունէր անոր փախուստէն և անշուշտ անոր ամսաթուղաններն ալ կը շարունակուէին վճարուիլ Վան զրկուելով, թէև հայ բժիշկը հոն գտնուած ատեն նրն ալ չէր ստանար և նեղը կը մնար։

Որչա՛փ այդպիսի զեղծումներ և
անիրաւութիւններ կը կատարուին
Թղթի վրայ ամբողջ վաշտեր կը ներ-
կայացուին, ծախքերն անոր համե-
մատ կը կատարուին, մեռածներ, կո-
րածներ, դասալիքներ հաշուի առ-
նուելով չեն ջնջուիր և միայն պատե-
րազմի միջոյն կը տեսնուի որ Թղթի
վրայ գրուած և իրական թիւերին մէջ
մեծ տարբերութիւն կայ :

Այդպիսի զեղծումներ և ապօրինութիւններ անպատիժ կը մնան մահաւանդ երբ բարձր պաշտօնեայինը են գործողները: Համատեան կառաւարկութիւնը պիտի զննէ անոնց:

վարութեան օրով ոչ ոք կը համար-
ձակէր բողոքել ատոնց դէմ. ոչ թի-
յանցաւորը, այլ բողոքողը կը պատ-
ժուէր, իբրեւ ըմբոստ, իբրեւ յեղափո-
խական ամբաստանաւելով, Հիմա Սահ-
մանադրութեան շնորհով Օսմ. Խոր-
հրդարան մը կալ ուր երեսփոխան-
ների կողմէն քննադատութեան և բո-
ղոքի ձայնը կրնայ ազատօրէն հնչել և
ուշադրութիւն հրաւիրել :

Պէտք է ուրեմն օսմանեան շինուող
ըն կացութիւնը բարեփոխել և զեղ-
ծումներէ ապահովել, ասոր համար
հարկ եղած օրէնքներն առաջարկե-
լով Օսմ. Խորհրդարանին մէջ, իսկ ար-
դէն հաստատուած օրէնքներին զեղ-
կատարուող զեղծումներին համար ա-
պատկանեալ իշխանութիւններին հար-
ցումներ ուղղելով Խորհրդարանին մէջ:

Պրանստի մէջ ալ կը պատահի երբեմն որ զեղծումներ գործուին. օրինակի համար՝ զօրքերին ուտեստ հայթայթողները գէշ տեսակ միս կերցուցած լինին մի անգամ. բայց կը գլուխուրդէր երեսփոխան մը որ երեսփոխանական ժողովին մէջ այդ մասին հարցում ուղղէ պատերազմական նախարարին և եթէ ստացուած պատասխանը գոհացուցիչ չլինի, քննութիւն կը բացուի։ Թիւրքիտի մէջ ևս կրնայ այդպէս լինիլ այժմ, քանի որ հոն ալ երեսփոխանական ժողով մը կայ, հանրային կեանքին մէջ կատարուած ապօրինութիւնների մասին ազատօրէն և հրապարակաւ բացատրութիւններ պահանջելու իշխանութիւն ունեցող բարձրագոյն ժողով մը։

Քանի որ օսմանեան հայրենիքը իր ծախքերի ամենամեծ մասը զօրաբանակին համար կընէ, պէտք է որ մեծ խնամք տարուի զօրքերին, հայրենիքի զաւակներին : Պէտք է որ դրօշակի տակ մտնող երիտասարդ օսմանցիներին համար դպրոց մը գառնայ զօրանոցը ուր սովորին ոչ միայն կարգապահութիւն, այլ և մարտասիրութիւն, առողջապահական կանոններ, բարեկրթութիւն, կրօնական արարողութիւն, տարբեր ցեղերի համերաշխութիւն, այնպէս որ զօրանոց մտնող ան-

կիրթ և մոլեռանդ թիւրքն անկէ դուրս ելած մի ողին փոքրիշատէ փոխուած և կրթուած քաղաքացի մը դառնայ :

Անշուշտա դիտարկումը մեծ դեր կրնան կատարել զօրաբանակին մէջ գտնուող կրթուած սպայները : Այդպիսիներ պակաս չեն օսմ. զօրաբանակին մէջ, բայց պէտք եղածին չափ չկան պէտք է աւելցնել ատոնց թիւը, որոնց մէջ քրիստոնեայ զինուորականներն ալ բաւական տեղ ու դիրք պէտք է ստանան :

Պէտք է հաստատապէս որոշուի զինուորական ծառայութեան պայմանաժամը : Համիտական բռնապետութեան տակ կը պատահէր որ զօրադուռներ մինչև 8 տարի չէին աղատուեր իրենց ծառայութենէ, տարիէ տարի յետաձգուելով իրենց արձակումը, իրենց անվճար մնացած ամսութիւնները տակուին չվճարուելուն և այլ և այլ պատճառներով : Մինչև իսկ հիմա ալ կիմանանք թէ նորակոչ ինքիյաքի զօրքերին ո՞րչափ ժամանակ դրօշակի տակ մնալու խընդիրը չէ լուծուած և այդ կերպով բաց դուռ մը ձգուած է զեղծուածների համար :

Դանի որ Հայերէն ալ զօրք կառնուի, թող հայ երեսփոխանները պարտականութիւն ստանան զօրքերի վիճակի բարելոման տեսակէտով օրէնքներ առաջարկել խորհրդարանին, բարելոմութեան, որոնք ընդհանրական լինելով թէ՛ իսլամ և թէ՛ ոչ-իսլամ տարրերի օգտին համար, Հայեր պիտի կրնան իրենց ձայնակից ունենալ թիւրք երեսփոխաններէ շատերն ալ :

Այդ կերպով Հայերը կատարած պիտի լինին յառաջդիմութեան ռազմա-քայլ իրենց դերը թիւրքերի մէջ, զինուորական մասին ալ :

Մ. փ.

ՀԱՅԵՐ Ի ԹԻԻՐԻՔԻՈՒ

Երուսաղէմի վանքին մէջ Զատ. կապան տօների հանդիսակատարութիւններին և այլ նկատուածների համար եպիսկոպոսի մը ներկայութիւնը հարկ համարուած լինելով, Գրիգորիս Արքեպ. Յովհաննէսեանը հոն զրկելու մասին պէտք եղած պաշտօնագիրն առնուած է կառավարութենէն : Թէև ճշմարտութեան եպիսկոպոսի սկզբան համաձայնած էր երթալ, բայց կրօնական հանդիսակատարութիւնների համար միայն վարչական ներքին գործերի միջամտել յանձն չէ առած :

— Երզնկայի Ժողովուրդը, հակառակ իր չքաւորութեան, 200 ոսկի հանգանակելով զրկել է Կ. Պոլիս Որբախնամ յանձնաժողովին և խոստացել է 100 ոսկի ևս զրկել քիչ ատենէն : Երզնկացիները կուզեն 15 որբեր մինչև 5 տարի պահել Որբախնամի կիլիկիան որբանոցներին մէջ :

— Կովկասի մէջ շատ մը հայերի բոլորովին անտեղի կասկածներով և

կամ լոկ իրենց ազատամտութիւնը յանցանք համարուելով՝ երկար ատենէ ի վեր բանաեքի մէջ տառապելով շատ տխրութիւն և յուզում կը պատճառէ թիւրքերէնակ հայերին մէջ : Ամենքէն սիրուած գրագէտ Աւետիք Ահարոնեանի՝ որ թիւրքահայերի տառապանքները սրտայոյզ ու ճով իր երկերի մէջ նկարագրած լինելով թիւրքահայերի մասնաւոր ջերմ համակրութեան արժանացած է, ամէն կողմէ եղած դիմումների հակառակ ցարդ բանտի մէջ պահուիլու աւելի սաստկացուցած է յուզումը : Ուստի հազարաւոր հայերէ կազմուած մեծ միջինի մը գումարուել է մարտ 7/20ի կիրակի օր Բէրաի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցիին մէջ, ուր ալլաղզի նշանաւոր մի քանի օսման ցիրներ ալ եկեր ևս իրենց ցաւակցութեան և բողոքի ձայնը միացունել հայերի ձայնին՝ մտքի և կարծիքի ազատութեան բռնաբարման դէմ կողկասի մէջ : Խօսած են Ազգ. երեսփոխան և Օսմ. խորհրդարանի անդամ Տ. Վարդգէս, ծանօթ հրապարակագիր և հրապարակաւոր Տ. Վառձեան, Տ. Է. Ակնունի, Օսմ. խորհրդարանի պուլկար երեսփոխան Տ. Վլախով եւ թիւրք երեսփոխան տօքթօր Բիզտ Թէվֆիք պէյ որի ազատաշունչ տեսնախօսութիւնը յաճախ ընդմիջուել է ծանօտութիւնը ինչպէս և միւսներինը :

Միջինի ընդունել է բանաձեւ մը որով կոչ կրէ թիւրքերի, Ռուսիաի և ընդհանրապէս Եւրոպայի հանրային կարծիքին, ինչպէս նաև ռուս մտաւորականութեան և Տուսման, ձայն բարձրացնել և միջամտել վերջ դրնելու համար այս աղաղակող անարդարութեան, արձակել աւելի Հայ քաղաքական բանաւարկեալները :

— Կեսարիայի առաջնորդ Տ. Տրդատ եպ. Պաւսան Կ. Պոլիս գնացած է, իրեն փոխանորդ նշանակելով Տ. Մարտիրոս քահանան :

— Պատրիարք հայրը Բ. Դուռն երթալով տեսակցել է անտառների և հանքերի նախարարին հետ խօսակցութեան միջոցին յայտնելով թէ Գուլթօ եղբայրները գրաւած են Պանտրմաի հայերի առաջնորդարանին սեփական քարահանքը, խնդրել է փութով կարգադրութիւն մ'ընել այս մասին : Նախարարը նպատաւոր խոստումներ ըրեր է :

— Երուսաղէմի վանքէն թանկագին իրեր գողնալով Եգիպտոս գնացած և հոն ծախել ուզած միջոցին ձերբակալուելով Երուսաղէմ վերադարձուած Մեսրոպեան Սահակ սարկաւազը Կ. Պոլիս տարուած է ուր բանտարկուել է Երուսաղէմատան մէկ սենեկին մէջ :

ՀԱՅԵՐ Ի ՌՈՒՍԻՈՒ

Վեհափառ կաթողիկոսի թիֆլիս երթալը յետաձգուել է անորոշ ժամանակով :

— Բագուէն փետրվ. 22/7 մարտին գրած են Մշակին հետեւալը :

«Այսօր թիֆլիսի դատաստ. պատի նստաշընը դաւաճել քննեց

երևանցի ուսուցիչ Ղուկաս Մալինցեանի գործը, որի համառօտ բովանդակութիւնը հետեւալն է :

1908 թ. սեպտ. 10-յա 2ի գիշերը տեղիս խուզարկու ոստիկանութիւնը խուզարկութեան է ենթարկում իշխալ Մալինցեանի բնակարանը և ձերբակալում Մալինցեանին ու սրահնորեկ 16ամեայ որդուն : Մի քանի օրից որդուն արձակում են, իսկ հօրը մինչև այսօր էլ կենտրոնական բանտում պահուում :

Պալատի նախագահ Բօգոբոգսկիի կարգադրած մեղադրական ակտից պարզվեց, որ խուզարկութիւնը կատարվել է սեպտ. 2ի լոյս 3ի գիշերը և Մալինցեանի մօտ գտնվել են մի շարք գրութիւններ, — հեռագիր, նամակ, արձանագրութիւն և բանկի գրքոյի մի քանի հազար ռուբ. գումարի, — որոնցից միայն բանկի գրքոյին է Մալինցեանի անունով, իսկ միւս գրութիւնները Հնչակ. ս. դ. կուսակց. Բագուի մասնաճիւղին են վերաբերում : Ինչ որ մի ընկեր ուսուցչի անունը ուղղված : Եւ հէնց այդ հիման վրա էլ խուզարկու ոստիկանութեան պետ Դուրիեվը «ընկեր ուսուցիչ» համարում է ուսուցիչ Մալինցեանին :

Մեղադրեալին պաշտպանում էր երդ. հաւ. օգնական Ալէնկովը, իսկ մեղադրում էր պալատի դատախազը : Բացի դատաստ. պալատի կազմից՝ ներկայ էին քաղ. վարչ. անդամ Յուրութիւնեան, բօրսայի նախագահ Թադիւնոսեան, երդ. հաւատարմատարներ, վկաներ և լրագրիւնների թղթակիցներ :

Խուզարկու ոստիկ. պետ Դուրիեվը և Սուլխանովը չէին ներկայացել դատարան՝ իրանց ցուցմունքը տալու, որովհետեւ այժմեան քաղաքապետը դրանց մի շարք զեղծութիւններ բացելով դատ է սկսել նրանց դէմ, եւ վերջիններս գտնվում են Շամախու բանտում :

Ներկայ էին վկաններից երեք հոգի միայն : Դատական մարմինը մտադիր էր յետաձգել գործը, սակայն հաւատարմատարը բողոքեց, որովհետեւ նոյն բացակայ վկանների պատճառով անցեալ տարի նոյեմբեր 20ին մի անգամ էլ է յետաձգվել :

Ինչպէս դատախազը, նոյնպէս եւ պաշտպանը մի քանի անգամ երկար ճառեր արտասանեցին : Դատախազի կարծիքն այն էր, որ բանկի գրքոյի գրամը Հնչակեան կուսակց. է պատկանում, իսկ պաշտպանն ապացուցում էր, որ 3-5000 ռ. մեծ գումար չէ քսան երկար տարիներ ուսուցչութիւն արած մարդու համար եւ գրամը ոչ թէ կուսակցական է, այլ Մալինցեանի սեփականութիւնը :

Պաշտպանը երկար ու բարակ կանգ առաւ խուզարկու ոստ. պետի մի շարք ապօրինի գործողութիւններ վրայ, աւելացնելով որ Մալինցեանը, ինչպէս վկանները և տնտեսը հաստատեցին երդմամբ, խուզարկվել է ոչ թէ լոյս 3ին, այլ լոյս 2ին, սա. կայն Հնչակ. անուամբ կազմված մի արձանագրութեան, որը, ըստ Դու-

րեվի, գտնվել է Մալինցեանի մօտ, թիւր սեպտ. 3ից է, այնպէս որ քանի որ խուզարկութիւնը տեղի է ունեցել 1ին, չէր կարող արձանագրութիւնը 3ի թուով լինել, այսինքն Մալինցեանը բանտարկված ժամանակ պիտի ստացած լինի արձանագրութիւնը : Եւ պաշտպանը փաստերի հիման վրայ պնդում էր, որ արձանագրութիւնը կեղծ է և Մալինցեանի ձերբակալվելուց յետոյ սարքված, մանաւանդ որ խուզարկութեան ժամանակ մարդկանց ներկայութեամբ անհրաժեշտ արձանագրութիւն չէ կազմվել :

Կողմերը իրանց ճառերը աւարտելուց յետոյ, նախագահը խօսք տուեց Մալինցեանին : Վերջինս հակըրճ կերպով յայտնեց, որ ինքն իրան մեղաւոր չէ գտնոււմ, գտնված արձանագրութիւնից ոչ մի տեղեկութիւն չունի, իսկ գրամը իր և իր կնոջ երկար տարիների աշխատանքի արդիւնքն է, որը պահել է սե օրվայ համար : Ուստի և խնդրում է դատաւորներին արդարադատ լինել :

Մի ժամ խորհրդակցութիւնից յետոյ վճիռը. Ղուկաս Մալինցեան, 44 տարեկան, ընդմիջտ աքսորվում է, զրկվելով բոլոր իրաւունքներից ինչպէս նաև դրամից :

ՍՈՎԸ ԿԻԼԻԿԻՍԻ ՄԷ. Զ

Ուրֆաէն մարտ 2/15ին հեռագրած են «Ազատամարտ»ին : «Սով. հար կիւնք և մանուկներ դիմեցին կառավարական պաշտօնատունը հաց խնդրելու : Անօթի մանուկներ ինկան փուռերու վրայ և սովածութենէ բռնադատեալ սկսեցին բռնի խլել հաց : Այս պարագայները փոքր խուճապ մը առաջ բերին շուկային մէջ, որ անցաւ առանց ո'ւէ ծանր հետեւանքի» :

Մարտ 3/16ին ալ հետեւեալ հեռագիրը եկած է Նոյն թերթին : «Հասարակութեան սովեալ տարրերը կրկին դիմեցին կառավարչատունը հաց խնդրելու համար, բայց անյոյս ետ վերադարձան և սկսան ինչալ Հայ խանութներու վրայ առհասարակ և թալիլ զանոնք : Տիրեց մեծ խուճապ կառավարութիւնը հազիւ կրցաւ առաջը առնել այս բարբարոս ընթացքին : Այժմ կառավարիչը և հայոց առաջնորդական տեղապահը ձեռնարկեցին հանգանակութեան» :

ԱՏԱՆԱԻ ԱՂԵՏԵԱԼՆԵՐԻՆ ՀԱՄԱՐ

Կառավարութիւնը Օսմ. խորհրդարանին ներկայացուց օրինագիծ մը որով 23,200 օսմ. ոսկիի վարկ մը ներկայ տարիի պիւտժէին մէջ անցունել կուզէ, նպաստելու համար Առանաի որբերին և այրիներին : Այդ նպատակը պահանջուած էր հայերի պատրիարքարանի կողմէն, յատկացուելու համար 1600 որբերի իւրաքանչիւրին 7 ոսկի տալով և 3,000 այրիների, իւրաքանչիւրին 4 ոսկի :

Խորհրդարանն այդ օրինագիծը զրկեց պիւտժէի յանձնաժողովին :

Թագաւորը մարտ 22ին հասաւ Բէ-
ղէպուրկ, Ջարսթօէ Սէլօ պալատի եր-
կաթուղային կայարանը ուր զինք ընդու-
նելու համար ներկայ կը գտնուէին Նի-
քոլա կայսրը, մեծ Տուքսերը, արտաքին
գործերի նախարար Տ. Իզվոլսքի եւ ու-

ընդ բարձրագույն անձնաւորութիւնները:

Թագաւորին պատուածաշմը տրուեցաւ Չարսքոյէ Սէլօի մեծ պալատին մէջ: Կայսրը հետեւեալ բաժակաճառը խօսեցաւ ուսանողներուն. «Հաճոյքով կը յայտնեմ Ձեր Վեհափառութեան բարի գաղաւթի իմ անկեղծ բարեմաղթութիւններն: Ձեր Ռուսիա գալուստն առթով: Այն սերտ կապեր որոնք մեր համացեղ երկու ժողովուրդներ իրար հետ կը կապեն, շատ անգամ երեւան եկած են Սերպապէի փառաւոր պատմութեան ընթացքին մէջ: Ձեր Վեհափառութեան գաղաւթը չոր ապացոյց մէկ Ռուսիայի և Սերպիայի միջև գոյութիւն ունեցող բարեկամական յարաբերութիւններէ հաստատութեան: Այդ յարաբերութիւններ անտարակոյս պիտի ծառայեն ընդհանուր խաղաղութեան ամրապնդման և սերպ թագաւորութեան խաղաղ զարգացման Պալքանեան թերակղզիի միւս անկախ պետութիւններին միջև: Սրտիս խորքէն ամենաանկեղծ ցանկութիւններ կը յայտնեմ ձեր երկրի երջանկութեան, անոր հանդարտօրէն բարգաւաճման համար: Կը խմեմ Ձեր Վեհափառութեան, Սերպիայի գահաժառանգ Ալեքսանդր իշխանի և թագաւորական բոլոր ընտանիքին կենաց:»

Սերպիայի թագաւորն ալ սերպերէն բաժակաճառ մը խօսելով շնորհակալութիւն յայտնեց:

ՊԱԼԲԱՆԵԱՆ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Պուլկարիայի պատերազմական նախարար զօրավար Բաբրիքով, թագաւորին հետ մէկտեղ ել. Պոլսի իր ճանքորդութեան առթով, ֆրանսական օրաթերթի մը թղթակցին հետեւեալը խօսած է Պալքանեան դաշնակցութեան նկատմամբ.

«Պալքանեան դաշնակցութեան ծրագիրը ցնորք մը չէ. եւ ալ կը համաձայնիմ թէ շատ երկար ժամանակ պէտք է զայն իրականացունելու համար. բայց վերջապէս ատոր յաջողութիւնն անկարելի բան մը չէ: Արդարեւ չեմ հասկնար թէ ինչու համար Պուլկարիա և Սերպիա բնաւ չպիտի կրնան համաձայնիլ թիւրքիայի հետ: Միայն թէ երբ լուրջ կերպով խորհիք ատոր վրայ, պիտի ըմբռնէք թէ այդպիսի ծրագրի մը յաջողութիւնը կախում ունի ամենէն առաջ բուն իսկ թիւրքիայէն: Այդ կրնայ յաջողիլ այն ատեն միայն երբ թիւրքիա իրագործէ վարչական նոր դրութեան առաջադրած բոլոր բարենորոգումները, երբ թիւրքիա կարենայ ինք իր մէջ դաշնակցութիւն մը կազմել. այսինքն երբ թիւրքիան կազմող զանազան ազգութիւնները կացութեան նոր դիրքին յարելով միանան իրար հետ, այդ ժամանակ կարելի է Պալքանեան դաշնակցութեան գաղափարն ալ որոշ կերպով նկատի առնել:»

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ

Աթէնքի լրագիրները հրատարակած են 200 սպաներէ ստորագրուած հանրագիր մը որ ուղղուած է պատերազմական նախարարին: Այդ գրութեամբ կը պահանջեն զօրաբանակը մաքրել, անկարող եւ

իրենց բարոյականն արատաւորուած հրամանատարները հեռացունելով:

— Աթէնքէն կը հեռագրեն մարտ 19ին. «500ի չափ գիւղացիներ Լաւրիայի մօտ կայարանի մը առջև փոքր ձեցին դադրեցունել չղեկառքի գընացքը, կառքերի ապակիները կոտրեցին: Զօրքը չմիջամեց և կրակ ըրաւ: Հինգ հոգի սպաննուեցան և 15ի չափ ալ վիրաւորուեցան: Միւս գիւղացիները ցրուեցան:»

ԿՐԷՏԷ

Ազգային ժողովի ընտրութիւններին համար մարտ 20ին կատարուած նախնական գործողութիւնները տեղի տուին արդէն արեւնահեղ կռիւներ: Միւսպէլիօի մէջ 2 մարդ սպաննուած և շատեր վիրաւորուած են: Կառավարութեան հանած յայտարարութիւնը պաշտպան չորս տեղութիւններ խորհուրդներին հնազանդիլ կը քարոզէ ժողովրդին, հանդարտութեան և խաղաղութեան պահպանման պէտքը ցոյց տալով:

ԹԷՅԻ ԱՌՈՒՑՈՒՐԸ

Magasine of Commerce անգլիական թերթի գրածին նայելով, թէյ արտադրող երկիրները տարեկան 50 միլիոն 544 հազար և 240 քիւ թէյ արտասահման կը շահեն որոնց արժէքը 16 միլիոն անգլիական ոսկին կանցնի, որ ըսել է 400 միլիոն ֆրանկ: Թէյ արտադրող այդ երկիրների մէջ առաջին տեղը կը բռնէ Հնդկաստան, որ 145 միլիոն 575 հազար ֆրանկի թէյ կարտահանէ: Այնուհետև կուգայ Չինաստան որ 137 1/2 միլիոն ֆրանկի թէյ կարտահանէ: Վերջին տարիներ Մեծ Բրիտանիան միջին հաշուով 127,556,000 քիւ թէյ սպառած է որի համար 8,683,000 անգլ. ոսկի տուած է, այսինքն 217 միլիոն և 75 հազար ֆրանկ: Թէյ թէյի գործածութիւնը մինչև չափազանցութիւն յառաջ տարուած է Մեծ Բրիտանիայի մէջ, գլխաւորապէս անոր համար որ շատ թանձր եփած կը խմեն, այսու ամենայնիւ Աւստրալիան այդ բանի մէջ կը գերազանցէ Անգլիան: Աւստրալիայի մէջ իւրաքանչիւր բնակիչ միջին հաշուով տարեկան 7 լիւրը և մէկ տասներորդ թէյ կը սպառէ մինչդեռ Անգլիայի մէջ իւրաքանչիւր բնակիչ բաժին կիսայ 6 լիւրը և երեք հարիւրորդ: Ուրիշ ազգեր. Աւստրալիայի և Անգլիայի ետեւէն կուգան շատ հեռուէն: Դանատացիներ տարեկան 4 լիւրը թէյ կը սպառէ, Հոլանտացիներ 1 լիւրը և 14 հարիւրորդ, հիւսիսային Ամերիկացիներ 1 լիւրը և 3 հարիւրորդ, Ռուսը 1 լիւրը և 25 հարիւրորդ, Նորվեգիացիներ 1 լիւրը և 10 հարիւրորդ, Դանիացիներ 180 կրամ, Գերմանացիներ 75, իսկ Ֆրանսացիներ 30 կրամ միայն:

ՆՈՐ ՕՍԱՑՈՒԱԾ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԹԱՏՐՈՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ, Թատերական-երաժշտական-գրական-գեղարուեստական պատկերազարդ ամսաթերթ: Առաջին տարի թիւ 1-2 (1919 յունուար-փետրուար): Այս ամսաթերթի նպատակն է, ինչպէս անունէն ալ յայտնի է, զարկ տալ թատրոնի եւ երաժշտութեան զարգացմանը հասարակութեան լայն խաւերում: Խմբագիր-հրատարակիչն է Անտոն Մայիլեան և իրեն կաշխա.

տակցին հայ թատերական և երաժշտական ասպարիզի լաւագոյն ոյժերը: Տարեկան բաժանորդները կը ստանան 6 յաւելած երաժշտական և թատերական երգեր: Այս թուի հետ իբր յաւելուած, շրջուած են Դրամատիկական Պոէզիա 32 երեսէ բաղկացած տետրակը և Մանկական երգեր (խաղերգ մը և պարերգ մը ձայնագրուած):

Տարեկան բաժանորդագինն է արտասահմանի համար 3 ռբլ. կամ 9 ֆրանք. Հասցէն՝ Rédaction du journal «Thatron-Erajestuthun». Anton Mallian, Gimnasitscheskaya. Bacou (Caucase-Russie).

The Armenian անգլիերէն ամսաթերթը որ կը հրատարակուէր Հնդկաստանի Կալկաթա քաղաքը, տեղափոխուած է այժմ Շանտէրնակոր քաղաքը եւ կը շարունակէ տեղեկութիւններ տալ անգլիագէտներին՝ Հայերին և գլխաւորապէս Հնդկաստանի Հայերի վիճակին վրայ:

Նոր հասցէն է The Armenian. Rue General Martin P. O. (India) Chandernagore

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

«ԱՐՄԷՆԻԱ» ԵՒ ՅՈՒՇԱՐԱՐ

Անձնակազմի Ա տարեշրջանի թիւերն որոնք բոլորովին սպառած են, շատերի հետաքրքրութեան առարկայ դարձած լինելով, այդ շրջանի մէջ Մ. Փորթուգալեանի գրած առաջնորդող յօդուածներէն գէթ 30ի չափ ամփոփուած են այս Յոշարարի մէջ որ ութա. ծալ դիրքով 124 երեսներէ կը բաղկանայ: Գինն է 1 ֆր. 40 սանգիմ:

Տարածելու համար մէկ անգամէն 10 օրինակ գնողին կը շահենք 10 օրինակը, ապահովագրուած ծրարով, 10 ֆրանկի փոխարէն:

Դիմել Արմենիայի խմբագրութեան:

ԺԳ

ՄԻ ՊՈՒԼԿԱՐ ՀԱՅՐԵՆԱՍԷՐ (ՉԱՔԱՐԻԱ ՍԹՈՅԱՆՈՎ) ՅՐԱՆՍԵՐԷՆԷ ԹԱՐԳՄԱՆԵՑ ՄԿՐՏԻՆ ԳԱՐԲԱՆԻԱՆ 1894

1 ֆրանկ և 40 սանգիմ: Տարածելու համար մեծ քանակութեամբ առնողներին 25 % զեղչ կը լինի: (Պարակառուանի Հայերին համար 1 ֆրանկ է):

Եղիազար Մոռարտեան. Քննական Պատմութիւն Արշակ Բ.ի և անոր Պապ որդւոյն (Հայոց պատմութեան մէկ կարեւոր կէտին վրայ քննադատական տեսութիւն մ'է որի համար Մ. Աղաբէկեան գրած է թէ «Հեղինակին այդ ձեռնարկութիւնը պատիւ է բերում իրան և այն ազգին, որին պատկանում է պատմութիւնը»): 2 ֆր. 50

Արմենիայի խմբագրատան մէջ ծախու գտնուած գիրքերի մանրամասն ցուցակը հրատարակուած է Արմենիայի

17րդ շրջանի 38, 39 և 40 թիւերին մէջ:

Այդ թիւերէն յատկապէս աւելի տպած լինելով, պատրաստ ենք ձրիս, պէս շրկել անոնց որոնք կը փափաքին մեր գրացուցակներ ունենալ, եթէ գոնէ 50 սանգիմ շրկելով գիրք ուզեն մեզնէ նախապէս. այդ ուղուած գրքի ծրարին մէջ գրուելով կը շրկուին գրացուցակներն ալ:

Ծրարները ապահովագրուած (recommandé-registré) ստանալ ու զոյնը պէտք է որ ամեն մէկ ծրարի (մինչեւ 2 քիւ) համար 25 սանգիմ ապահովագրութեան ծախքը վճարեն: Ամեն երկրի փոստերը, քանի' սանգիմի համար ալ լինի, մանտառ փոստ կուտան մեզ վճարուելու համար Մարսէլի մէջ:

ԻՄ ՀԱՅՐԱՍՊՈՒՆ ԸՆԿԵՐԸ

(Կ. ՊՈԼՍՈՑ ՀԱՅՈՑ ԿԵԱՆԻՔԷՆ ԱՆՆՈՒՄ ՄԻ ԻՐԱԿԱՆ ՎԷՊ)

ԳՐԵՍ ԱՊԼԱՐԻՐ

Այս հետաքրքրաշարժ գրուած կը ներկայացունէ ընտանեկան տխուր պատկերներէ մին ուր կը տեսնուի թէ անբարոյական մի հայր իւր ազակառուած վարքուբարքով որչա'ք չարիքներ պատճառ դարձած է և վերջի վերջոյ ինք ալ իւր որդու ձեռքով սպաննուած և անհետացած է աշխարհէ: Դին 1 ֆրանք:

Բակուրան. Կիպրոս կղզի (Ա. Աշխարհագրական և պատմական տեսութիւն. Բ. Հայ գաղթականութիւն) 1 ֆր. 25

Բացւած է 1910 թւի բաժնորդագրութիւն

ՀՈՐԻՉՈՆ Գրական, քաղաքական, տնտեսական և հասարակական լրագրի

	Տարեկան 6 ամսուը
Թիւրքիայի համար	120 ռբլ. 70 ռբլ.
Ամերիկայի »	6 դոլ. 31/2 դոլ.
Եւրոպայի »	30 ֆր. 18 ֆր.

Բաժնորդագրութիւն ընդունում է միայն իւրաքանչիւր ամսի 1ից: Ապառիկ ո'չ ոքի թերթ չէ ուղարկուում:

Հասցէն՝ Rédaction du journal «Horizon». Tiflis (Caucase-Russie)

ՀԱՅԿԻԹԻ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Տեղական և օտարերկրեայ, թարմ, աժան և զանազան գիտելիք հաւկիթներ, մեծաքանակ և փոքրաքանակ, կը ծախուին Ատոֆ Թիէր փողոց թիւ 77, ՏԷՐ ԱԹԱՆԱՍԵԱՆ վաճառատունը:

DerAthanasian Rue Adolphe-Thiers, 77 Marseille

ՏԵՐԷՆ—ԻՄԱԳԻՐ

Մ. ԳԱՐԲԱՆԻԱՆ

ՄԱՐՍԵՐԷ

Հայերի ազգային թ. քաղաքական Le Gérant: François CARRIERE Marseille. — Imprimerie du Midi